

VERSLAG VAN DE
ALBEDALEERSTOEL

Arbeidsverhoudingen en ADR
2005 en 2006

Prof.mr. L.C.J.Sprengers
Leiden, januari 2007

Inleiding

In maart 2005 is het laatste verslag uitgebracht over de werkzaamheden van de bijzondere hoogleraren die de Albeda-leerstoel bekleeden.

Sinds november 2002 is de leerstoel ondergebracht bij de universiteit Leiden.

De leerstoel is sinds die tijd bekleed door twee hoogleraren. Alex Brenninkmeijer die zich bezig heeft gehouden met de Arbeidsverhoudingen en ADR en Loe Sprengers die zich vooral bezig houdt met de arbeidsverhoudingen bij de overheid. Beide hoogleraren hebben een eigen onderzoeksgebied en geven van daaruit invulling aan de leerstoelopdracht.

Met name op het terrein van de platformfunctie van de Albedaleerstoel hebben beide hoogleraren de nodige gezamenlijke activiteiten verricht.

Met ingang van het najaar 2005 heeft Alex Brenninkmeijer zijn functie als bijzonder hoogleraar op de Albedaleerstoel neergelegd vanwege zijn benoeming tot Nationale Ombudsman.

Dit verslag is daarom niet meer opgesplitst in de activiteiten per hoogleraar, maar geeft een beeld van de activiteiten die door Loe Sprengers als bijzonder hoogleraar zijn verricht in het kader van de Albeda Leerstoel.

Verslag Prof.mr. L.C.J.Sprengers

Arbeidsverhoudingen bij de overheid

Bij de bestudering van de arbeidsverhoudingen bij de overheid besteed ik aandacht aan de ontwikkelingen in de arbeidsverhoudingen bij de overheid in relatie tot de ontwikkelingen in de marktsector. Onderwerpen van studie zijn de collectieve arbeidsvoorwaardenvorming, het medezeggenschapsrecht, omgaan met conflicten in het collectief overleg en ontwikkelingen in de individuele rechtspositie.

Voorts is onderwerp van onderzoek de specifieke ontwikkelingen binnen de arbeidsverhoudingen bij de overheid, zoals het sectorenmodel, het overeenstemmingsvereiste, de advies –en arbitrageregeling, de verhouding tussen de rol van de overheid als werkgever en wetgever, het primaat van de politiek en de ambtelijke status.

Ik heb bij de invulling van de leeropdracht de navolgende doelen gesteld:

- a. door onderzoek de ontwikkelingen binnen de arbeidsverhoudingen bij de overheid te bestuderen in vergelijking met de ontwikkelingen in de marktsector en bestudering van de verschillende deelgebieden die kenmerkend zijn voor de arbeidsverhoudingen bij de overheid;
- b. door onderwijsactiviteiten de kennis over de arbeidsverhoudingen bij de overheid te verbreiden;
- c. invulling geven aan de platformfunctie vanuit de Albeda-leerstoel voor degenen die vanuit de wetenschap en de praktijk betrokken zijn bij de arbeidsverhoudingen bij de overheid.

Ad a: Onderzoek

Publicaties

2005

Boeken

- "Verhouding ondernemingsraad vakbonden: communicerende of concurrerende vaten?", opgenomen in congresbundel: "CAO-recht in beweging", Den Haag, SDU, 2005.

- 'De WOR-bestuurder bij de overheid: onafhankelijk optreden tussen twee vuren', opgenomen in bundel opstellen ter gelegenheid van afscheid van T. Dragt bij CAOP onder de titel 'Een man van formaat'.

- L.C.J. Sprengers (red.) "Heeft de ambtelijke status nog toekomst?", Zeist, Kerckebosch bv, 2005, Publicatie naar aanleiding van een congres van de Stichting Bijzondere leerstoel 'Arbeidsverhoudingen bij de Overheid (Albeda leerstoel)' aan de Universiteit Leiden, gehouden op 26 oktober 2005 bij het Centrum Arbeidsverhoudingen Overheidspersoneel (CAOP), Den Haag.

Artikelen

- "Medezeggenschapstructuur en Primaat van de Politiek", in: Sociaal Maandblad Arbeid 2005, 5, p. 219-231, Twee onderwerpen uit de WMW nader belicht.

- Geschreven samen met S. Broens "Wat moet de OR met de nieuwe arbeidsongeschiktheidsregelgeving?", in: OR Informatie 2005, 10, p. 40-42.

- "CAO bij de overheid: is er nog wel reden voor een apart overlegstelsel bij de overheid?", in: Nederlands Tijdschrift voor Sociaal Recht 2005, 10, p. 325-334.

- "Rechtspraakoverzicht Medezeggenschapsrecht juli 2004 - juni 2005", in: Sociaal Maandblad Arbeid 2005, 10, p. 503-511, In dit rechtspraakoverzicht komen

- "Kroniek van een aangekondigde dood", in: Nederlands Tijdschrift voor Sociaal Recht 2005, 11, p. 359-361, na aanleiding van het besluit tot intrekken van het wetsvoorstel Wet Medezeggenschap Werknemers (WMW).

Annotaties

- "Bezwaren OR tegen met vakbonden afgesloten sociaal plan", in: Nederlands Tijdschrift voor Sociaal Recht 2005, 1, p. 30-33, bespreking van uitspraak Ondernemingskamer 1 november 2004 (OR Tibbett & Britten).

- "Besluit zonder akkoord met vakbonden over sociaal plan", in: Nederlands Tijdschrift voor Sociaal Recht 2005, 3, p. 120-122, bespreking van uitspraak Ondernemingskamer 29 december 2004 (OR Gastec).

- "Mondelinge ondernemingsovereenkomst", in: Nederlands Tijdschrift voor Sociaal Recht 2005, 6, p. 232-234, bespreking van uitspraak Ondernemingskamer 19 januari 2005 (OR WOT/Top Craft).

- "Het primaat van de politiek in drie stappen", in: Nederlands Tijdschrift voor Sociaal Recht 2005, 7, p. 272-277, bespreking van uitspraak Hoge Raad 20 mei 2005 (DOR Ministerie SZW).

- "Geen akkoord over sociaal plan", in: Nederlands Tijdschrift voor Sociaal Recht 2005, 12, p. 421-423, bespreking van uitspraak Ondernemingskamer 18 juli 2005 (OR Philips Semiconductors).

2006

Boeken

- "Bewerking Wet op de Ondernemingsraden en Wet op de Europese Ondernemingsraden", opgenomen in: "Tekst & Commentaar Arbeidsrecht, 4^e druk, Deventer, Kluwer, december 2006.

-De OR als bewaker van arbeidsomstandigheden', bijdrage aan Liber Amicorum prof.mr. A.Geers: Arbeid en gezondheid, Schipperen tussen verantwoordelijkheid en bescherming, S. Klosse (red.) Universitaire Pers Maastricht, Maastricht 2006, p. 131-143.

-Effective resolution of collective labour disputes in the public and private sector, hoofdstuk 1 in : Effective resolution of collective labour disputes, A.F.M.Brenninkmeijer, L.C.J.Sprengers, A.J. de Roo, R.W.Jagtenberg, Europa Law Publishing , Groningen 2006

Rapport

-Active aging: van beleid naar praktijk, Analyse van de vormgeving van leeftijdsbewust personeelsbeleid in CAO-afspraken bij de overheid aan de hand van twee sectorregelingen, verschenen t.b.v. congres Albeda-leerstoel op 23 november 2006 te Den Haag. (58 pagina's).

Artikelen

-"Wie A zegt, moet B zeggen?" , in: Tijdschrift voor Ambtenarenrecht 2006, 2, p. 63-73, over de toekomst van de ambtelijke status.

-Rechtspraakoverzicht Medezeggenschapsrecht, juli 2005-juli 2006, SMA 2006-nr.11/12., p. 516-523.

-‘Wet Harrewijn moet dialoog over topinkomens bevorderen’ in OR Informatie 2006/8, p. 16-19.

-Boekbespreking J.R.Popma, Het Arbo-effect van medezeggenschap. Over de bijdrage van ondernemingsraden op het arbeidsomstandighedenbeleid, rechtsgeleerd Magazijn THEMIS 2006-2, p. 75-79.

-Praktisch omgaan met het politiek primaat, geschreven tezamen met J.P. de Jong en H.W.Stil, opgenomen in losbladige ‘Overleg en Medezeggenschap bij de overheid’ , Kluwer Alphen a/d/ Rijn juni 2006, 77 pagina's.

Annotaties

-"Reorganisatie na reorganisatie", in: Nederlands Tijdschrift voor Sociaal Recht 2006, 1, p. 33-36, bespreking van uitspraak Ondernemingskamer 7 oktober 2005 (COR Avébé).

-"Informatievoorziening aan de OR bij verkoop onderneming", in: Nederlands Tijdschrift voor Sociaal Recht 2006, 3, p. 102-104, bespreking van uitspraak Ondernemingskamer 20 oktober 2005 (OR SSH)

-‘De mogelijkheden van de OR om naleving te vorderen van WOR, andere wetgeving en CAO’, in Nederlands Tijdschrift voor Sociaal Recht 2006,5, p. 165-167, bespreking van Rb.Utrecht, sector kanton, 22 december 2005 (OR NS Reizigers BV).

-‘Verschuiven werkzaamheden binnen concern adviesplichtig?’ in Nederlands Tijdschrift voor Sociaal Recht 2006, 10, p. 304-306, bespreking OK 8 juni 2006 (OR Leaf Holland).

-‘Toezegging en wijziging van omstandigheden’ in Nederlands Tijdschrift voor Sociaal Recht, SR 2006-11, p. 335-338, bespreking OK 21 juli 2006 (OR Fresenius).

Voorts maandelijks een bespreking van rechtspraak van de Ondernemingskamer in *OR Informatie*.

Onderzoeksprogramma Effective Resolution of Collective Labour Conflicts

De wijze waarop in Nederland geschillen worden beslecht bij collectieve arbeidsconflicten verschilt met de wijze waarop dit in andere EU-landen geschiedt. Art.6 lid 3 Europees Sociaal Handvast (ESH) draagt de Nederlandse overheid op de instelling en toepassing van een doelmatige procedure voor bemiddeling en vrijwillige arbitrage inzake beslechting van arbeidsgeschillen te bevorderen in het kader van het collectief onderhandelen. In de Nederlandse situatie is dit voor de overheidssector wel geïnstitutionaliseerd met de instelling van Advies –en Arbitragecommissies, maar voor de marktsector niet.

Doel van het onderzoek is door middel van rechtsvergelijking na te gaan hoe deze geschillenregeling in een aantal andere EU-landen is vorm gegeven, welke ontwikkelingen op dit terrein waarneembaar zijn en welke aanbevelingen hieruit af te leiden zijn voor de Nederlandse situatie. Het onderzoek is een gezamenlijk project van de beide hoogleraren Alex Brenninkmeijer en Loe Sprengers met Annie de Roo en Rob Jagtenberg van de Erasmus Universiteit Rotterdam

De onderzoeksopzet was drieledig.

- een nationale expertmeeting ter gelegenheid van het 20 jarig bestaan van de Advies –en arbitragecommissie (zie. De Ruiter, voorheen zie. Albeda) op 15 december 2004. Daarbij is input geleverd voor de questionnaire voor het rechtsvergelijkend onderzoek;
- een internationale expertmeeting, met vertegenwoordigers uit 7 EU-landen afkomstig uit wetenschap of instanties belast met de geschilbeslechtende taak (3 juni 2005)
- publicatie van de onderzoeksresultaten in het boek, *Effective resolution of collective labour disputes*, onder redactie van A.F.M.Brenninkmeijer, L.C.J.Sprengers, A.J.de Roo, R.W.Jagtenberg, (Europa Law Publishing, Groningen 2006 ISBN 90-76871-61-2). dat op 14 december 2006 is aangeboden aan de voorzitter van de AAC Prof.mr. J. de Ruiter tijdens een nationale expertmeeting, waarin de onderzoeksresultaten zijn gepresenteerd.

De bedoeling is om in de loop van 2007 in een wetenschappelijke uitgave de resultaten van het onderzoek te vertalen naar de Nederlandse praktijk.

Congressen en studiedagen

Ad. b: Onderwijs

Keuzevak Arbeidsverhoudingen bij de overheid

In het curriculum aan de faculteit der Rechtsgeleerdheid aan de Universiteit van Leiden is als keuzevak een vak opgenomen onder de titel ‘Arbeidsverhoudingen bij de overheid’. Dit keuzevak staat open voor bachelorstudenten in het 2° of 3° jaar. De meeste studenten zijn afkomstig uit de juridische faculteit. Het vak wordt echter ook gevolgd door studenten van de faculteit sociale wetenschappen. Met name bestuurskunde en psychologiestudenten hebben het vak gevolgd. Daarnaast zijn er cursisten die op contractbasis alleen dit vak volgen. Dit gaat om mensen die bij de overheid werkzaam zijn en uit interesse en/of relevantie voor hun werk dit vak gaan volgen.

In een reeks van 10 colleges wordt in het vak ingegaan op uiteenlopende onderwerpen die te maken hebben met de arbeidsverhoudingen bij de overheid. Onder meer komen aan de orde: het sectorenmodel en het CAO-overleg bij de overheid, de medezeggenschap bij de overheid, het collectief actierecht, de individuele rechtsbescherming, mediation, verhoudingen tussen politiek en ambtenaren, integriteit en vrijheid van meningsuiting.

Dit keuzevak wordt door mij gecoördineerd en ik verzorg ook het merendeel van de colleges. Alex Brenninkmeijer geeft het college over mediation. Mr. Dr. T. van Peijpe van afdeling Sociaal recht Universiteit Leiden, dr. F. van der Meer, Faculteit Sociale Wetenschappen Universiteit Leiden en mevr. Mr. Dr. L. Schut van het ministerie van BZK zijn de overige docenten.

Het aantal studenten is in de loop der tijd toegenomen. Van 24 studenten in het studiejaar 2003/2004, naar 32 studenten in studiejaar 2004/2005 tot 40 studenten die zich hadden ingeschreven in het studiejaar 2005/2006. Gezien de interactieve werkwijze is het maximum gesteld op 40 studenten.

Aan het eind van de collegereeks hebben de studenten een evaluatieformulier ingevuld. Het laatste jaar werd het vak bij de evaluatie gemiddeld met een 7,6 beoordeeld.

Post Academisch Onderwijs: Actualiteiten ambtenarenrecht

Zowel in 2005 als in 2006 heb ik in december een PAO actualiteiten ambtenarenrecht georganiseerd, waarin door verschillende inleiders uit de praktijk en de wetenschap actuele ontwikkelingen in het ambtenarenrecht zijn besproken. Als Onderwerpen die zijn besproken zijn de toekomst van de ambtelijke status, de zieke ambtenaar, actuele rechtspraak van de Centrale Raad, het collectief overleg bij reorganisaties en mediation. Als inleiders traden op mr. B.B.Lanting van UvA/UvT, mr. P.J.Schaap van Capra en mr. T. Fluitsma, CAOP en ikzelf.

Voor deze dag was de nodige belangstelling vanuit de rechterlijke macht, overheidsorganisatie en advocatuur. In 2005 waren er rond de 30 deelnemers en in 2006 werd het maximum dat de zaal toeliet bereikt, 40 deelnemers.

Begeleiding scriptiestudenten

In de afgelopen 2 jaar heb ik drie scriptiestudenten begeleid die een scriptie hebben geschreven over een thema dat te maken heeft met de arbeidsverhoudingen bij de overheid.

Overige onderwijsactiviteiten binnen Universiteit Leiden

- Bijdrage aan keuzevak over reorganisaties van afdeling Sociaal Recht voor bachelorstudenten;
- Bijdrage aan vak 'procederen in het ondernemingsrecht' in het kader van Masteropleiding ondernemingsrecht.
- Bijdrage aan PAO over thema reorganisaties.
- Deelgenomen aan de ELLN-Conference over Flexibility in Labour Law in Leiden van 18-20 mei 2006.

Gastcolleges

Ik heb in 2005 en 2006 in het kader van het mastervak Collectief Arbeidsrecht een tweetal colleges verzorgd aan de Universiteit van Tilburg.

In het kader van de Masteropleiding Mediation, die vanuit de UvA wordt georganiseerd, heb ik in 2005 en 2006 een college gegeven.

Promoties

In 2005 en 2006 heb ik geopponereerd tijdens promotieplechtigheden aan resp. Universiteit Rotterdam en de Universiteit Nijmegen.

Ad c: Platformfunctie Albeda-leerstoel

Congressen

In 2005 had het jaarlijks congres van de Albeda-stichting als thema de toekomst van de ambtelijke status. Onder grote belangstelling, rond de 100 deelnemers, is gesproken naar aanleiding van het rapport 'Buitengewoon normaal' van de departementale onderzoeksgroep over de toekomst van de ambtelijke status. Tijdens dit congres werd ook afscheid genomen van Prof. W. Albeda als voorzitter van de Stichting Albeda leerstoel. Als inleiders traden op Minister van BZK de heer Remkes, mevr. I. Sjerps namens de VSO en de heer X. den Uyl namens de SCO en Prof. mr. R. Niessen en ik zelf vanuit de wetenschap. In de middag is in 4 sessies met experts verder gesproken over verschillende thema's. Van deze dag is een congresbundel verschenen (zie lijst met publicaties).

In 2006 was het thema van het congres Active Aging: tussen droom en daad. Het congres is vanuit de Albedastichting tezamen met ABP\Loyalis georganiseerd. Ook dit jaar was de belangstelling groot, rond de 120 deelnemers. Tijdens de plenaire inleidingen is vanuit verschillende invalshoeken aandacht besteed aan vraagstukken die te maken hebben met het leeftijdsbewust personeelsbeleid, in het bijzonder binnen de sectoren overheid en onderwijs. Als inleiders traden op de heer D. Sluimers, voorzitter directieraad ABP, mr. A.G. Castermans, voorzitter CGB, Prof. M. Ylikoski uit Finland en ikzelf.

In de middag is in sessies door experts onderling gediscussieerd naar aanleiding van de ochtendinleidingen.

Ten behoeve van dit congres heb ik onderzoek verricht naar de wijze waarop de beleidsdoelstellingen die door de ROP zijn geformuleerd in het advies 'Vluchten kan niet meer. Leeftijdsbewust personeelsbeleid bij de overheid een noodzaak' zijn vertaald in de CAO-afspraken. Aan de deelnemers van het congres is dit onderzoeksrapport uitgereikt (zie lijst met publicaties).

In het voorjaar 2007 zal een congresbundel verschijnen naar aanleiding van dit congres.

Inleidingen

Voorts heb ik inleidingen gehouden voor:

- Expertmeeting Wet Medezeggenschap Werknemers georganiseerd door het CAOP op 15 maart 2005.
- Voorzitter Symposium 'Rol van de werknemers bij de SE' georganiseerd door met Ministerie van SZW op 29 maart 2005.
- Congres kaderleden ABVA/KABO op 26 januari 2006 over de toekomst van de ambtelijke status;
- Studiedag voor medezeggenschapsorganen uit Defensiesector georganiseerd door CAOP op 14 april 2006

- Studiemiddag op 9 mei 2006 van het Platform Rijksondernemingsraden (PRO) over de toekomst van de ambtelijke status, tezamen met Prof. mr. R.Niessen.
- 1^e jaarcongres van de BVMP (Bond voor medezeggenschapsprofessionals) op 31 augustus 2006 met als titel: Veranderingen in arbeidsverhoudingen als gevolg van interventies door staat en overheid.
- Studiedag van Landelijke geschillencommissie onderwijs 3 november 2006, inleiding over verschillen tussen geschillenregelingen in de Wet Medezeggenschap Scholen en de Wet op de ondernemingsraden.

Overige activiteiten

In het voorjaar van 2005 hebben de heer S. van Driel, lid van bestuur stichting Albeda-leerstoel en ik een zevental sessies geleid met vertegenwoordigers van VSO en SCO. Deze gesprekken hebben uiteindelijk de basis gevormd voor het ROP-advies van september 2005 over het leeftijdsbewust personeelsbeleid.

Verder heb ik deelgenomen aan een aantal diner pensants georganiseerd door Prof.mr. R.Niessen, Ien Dales-leerstoel over het thema Integriteit bij de overheid.

Als lid van de AAC heb ik zitting gehad in de commissie die een advies heeft uitgebracht in een geschil over de gevolgen van de invoering van de WIA.

Ik heb zitting genomen in de jury van de Albeda-scriptieprijs